

23 Ιουλίου, 1990

[ΑΡΤΕΜΙΔΗΣ, Δ/στής]

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 146 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΗΣ,

(Αιτητής στην Υπόθεση Αρ. 89/89),

ΘΕΜΗΣ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ,

(Αιτητής στην Υπόθεση Αρ. 98/89),

v.

ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΚΥΠΡΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ,

Καθ' ων η αίτηση.

(Συνεκδικαζόμενες Υποθέσεις Αρ. 89/89 και 98/89).

5 *Οργανισμοί Δημοσίου Δικαίου — Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου — Υπάλληλοι — Προαγωγές — Θέση Τμηματάρχου δημοσίων και διεθνών σχέσεων — Αξιολόγηση υποψηφίων — Συνεντεύξεις — Απόψεις του Γενικού Διευθυντή — Απουσία από τα πρακτικά τόσο των συνεντεύξεων όσο και των απόψεων του Διευθυντή — Παρουσία παρατηρητών των Κοινοβουλευτικών Κομμάτων κατά τη συνεδρία λήψης της επίδικης απόφασης — Ακύρωση της προαγωγής.*

10 *Συνταγματικό Δίκαιο — Συνταγματικότητα νόμου — Κατά πόσο οι πρόνοιες του Αρθρου 3 του περί Ορισμένων Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Διορισμός Διοικητικών Συμβουλίων) Νόμου του 1988 (Ν.149/88), βάσει των οποίων στις συνεδριάσεις των Συμβουλίων των Ημικρατικών Οργανισμών, θα παρακάθηνται ως παρατηρητές εκπρόσωποι των Κοινοβουλευτικών Κομμάτων και επίσης ότι οι διορισμοί των συμβουλίων αυτών θα γίνονται από το Υπουργικό Συμβούλιο μετά από διαβουλεύσεις με τους εκπροσώπους των κομμάτων της Βουλής, είναι αντισυνταγματικές.*

20 *Συνταγματικό Δίκαιο — Συνταγματικότητα νόμου — Κατά πόσο ο Περί των Οργανισμών Δημοσίου Δικαίου (Ρύθμιση Θεμάτων Προσωπικού) Νόμος του 1970, (Ν.61/70) είναι αντίθετος προς το Αρθρο 122*

- του Συντάγματος — Δίκαιο της Ανάγκης — Εφαρμοστές αρχές.
- Οργανισμοί Δημοσίου Δικαίου — Διοικητικά Συμβούλια — Πότε θεωρούνται νομικά συγκροτημένα — Εφαρμοστές αρχές. 5
- Συνταγματικό Δίκαιο — Αρχή της διάκρισης των Εξουσιών — Εξουσία για διορισμό Συμβουλίων Ημικρατικών Οργανισμών — Ανάγεται στο Υπουργικό Συμβούλιο — Η επέμβαση της νομοθετικής εξουσίας στο θέμα αυτό παραβιάζει την Αρχή της Διάκρισης των Εξουσιών. 10
- Συνταγματικό Δίκαιο — Σύνταγμα — Άρθρο 28 — Αρχή της ισότητας — Η θέσπιση νομοθεσίας με την οποία επιβάλλεται στους πολίτες άμεσα ή έμμεσα η ένταξή τους στα Πολιτικά Κόμματα της Βουλής των Αντιπροσώπων, για απόκτηση της ιδιότητας να είναι υποψήφιοι για διορισμό σε Συμβούλια Ημικρατικών Οργανισμών, αποτελεί άνιση μεταχείριση. 15
- Οργανισμοί Δημοσίου Δικαίου — Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου — Διορισμοί — Σχέδια Υπηρεσίας — Η αρμοδιότητα για ετοιμασία τους ανήκει στο Συμβούλιο — Ο περί Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου Νόμος, Κεφ. 300(Α), Άρθρο 10. 20
- Γενικές Αρχές Διοικητικού Δικαίου — Αρχή της αμεροληψίας — Τα διοικητικά όργανα που μετέχουν σε διοικητική διαδικασία πρέπει να εμφανίζονται ότι ενεργούν αμερόληπτα — Η έλλειψη αμεροληψίας πρέπει να αποδεικνύεται με επαρκή βεβαιότητα — Εφαρμοστές αρχές. 25
- Γενικές Αρχές Διοικητικού Δικαίου — Αρχή της χρηστής διοίκησης — Ημικρατικοί οργανισμοί — Διορισμοί διοικητικών συμβουλίων με κομματικά κριτήρια — Παραβιάζει την αρχή της χρηστής διοίκησης. 30
- Λόγοι προσβολής της προαγωγής του ενδιαφερόμενου προσώπου στην επίδικη θέση. 35
- 1) Αντισυνταγματικότητα των προνοιών του Άρθρου 3, Εδάφια 2, 3, 4 και 5 του Νόμου 149/88, λόγω παραβίασης της Αρχής της Διάκρισης των Εξουσιών και της Αρχής της Ισότητας.
- 2) Λήψη της επίδικης απόφασης από Συμβούλιο που δεν ήταν νόμιμα συγκροτημένο. 40
- 3) Τα σχέδια υπηρεσίας της επίδικης θέσης ήταν ανυπόστατα αφού δεν είχαν εγκριθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο ούτε δημοσι-

ευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα.

- 5 4) Η σύνθεση του Συμβουλίου ήταν πλημμελής λόγω συμμετοχής προσώπου σε αυτό που είχε σχέση εργοδότη-εργοδοτούμενου με το ενδιαφερόμενο πρόσωπο.

Λόγοι προσβολής της ουσίας της επίδικης απόφασης:

- 10 1) Έλλειψη αιτιολογίας και δέουσας έρευνας στη λήψη της επίδικης απόφασης.

2) Πλάνη αναφορικά με το νόμο και τα πράγματα.

- 15 3) Έκδηλη υπεροχή των αιτητών έναντι του ενδιαφερομένου προσώπου.

20 Επιπρόσθετα εγέρθηκε θέμα αντισυνταγματικότητας του Περί Οργανισμών Δημοσίου Δικαίου (Ρύθμισις Θεμάτων Προσωπικού) Νόμου 61/70 που μεταβίβασε την αρμοδιότητα για τους διορισμούς στους Οργανισμούς Δημοσίου Δικαίου από την ΕΔΥ στα οικεία συμβούλια κατά παρέκκλιση των προνοιών του Άρθρου 122 του Συντάγματος.

Το Ανώτατο Δικαστήριο αποφάσισε ότι:

25 Η θέσπιση του Νόμου 61/70 κρίθηκε ως αναπόφευκτο μέτρο για τη λειτουργία των Οργανισμών Δημοσίου Δικαίου βάσει του Δικαίου της Ανάγκης. Η ανατροπή του νομικού καθεστώτος που επήλθε με τη θέσπιση του πιο πάνω νόμου δε δικαιολογείται λόγω συνέχισης της ίδιας κατάστασης μέχρι σήμερα.

30 Τα Άρθρα 3(2), (4) και 5(α) (β) (γ) και (δ) του νόμου παραβίαζαν την αρχή της διάκρισης των Εξουσιών. Οι πρόνοιές τους αποτελούν επέμβαση της νομοθετικής εξουσίας στη σφαίρα της εκτελεστικής.

35 Αντισυνταγματική είναι επίσης για τους ίδιους λόγους η πρόνοια του Άρθρου 3(3) του νόμου, που προβλέπει για ορισμό από κάθε κόμμα παρατηρητών στα Διοικητικά Συμβούλια για ολόκληρη τη θητεία τους.

40 Οι σχετικές πρόνοιες του νόμου 149/88 είναι αντίθετες προς τις διατάξεις του Άρθρου 28 του Συντάγματος γιατί ουσιαστικά επιβάλλουν στους πολίτες να οργανωθούν στα πολιτικά κόμματα της Βουλής των Αντιπροσώπων, εφόσο μόνο αυτή η ιδιότητα θα τους καταστήσει υποψήφιους για διορισμό σε συμβούλιο ημικρατικού

οργανισμού ή θα αυξήσει τις πιθανότητές τους για διορισμό ή προαγωγή στους οργανισμούς αυτούς. Οι πρόνοιες του Νόμου 149/88 είναι επίσης αντίθετες προς το Άρθρο 122 του Συντάγματος.

Η απόφαση που λαμβάνεται από τα Συμβούλια, που διορίζονται αφού ακολουθηθεί η διαδικασία του Νόμου 149/88, με τους παρατηρητές των πολιτικών κομμάτων παρόντες, θα είναι πρωτοδικά διαδικασίας ενώπιον διοικητικού οργάνου. 5

Ο ισχυρισμός ότι το Συμβούλιο δεν ήταν νόμιμα συγκροτημένο κατά τη λήψη της επίδικης απόφασης (30.11.88) αφού η απόφαση για το διορισμό των δύο τελευταίων μελών του εδημοσιεύθη στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας σε μεταγενέστερο στάδιο, δεν ευσταθεί λόγω του ότι ο διορισμός του Συμβουλίου έγινε κατά εξουσιοδότηση του Νόμου 149/88, ο οποίος ορίζει την 31.10.88 ως την ημερομηνία μέχρι την οποία τα συμβούλια έπρεπε να διοριστούν. 10

Το Συμβούλιο του Ρ.Ι.Κ. είναι το αρμόδιο όργανο δυνάμει του Άρθρου 10 του περί Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου Νόμου Κεφ. 300 (Α) να εγκρίνει τα σχέδια υπηρεσίας αναφορικά με τον διορισμό των υπαλλήλων του. 20

Τα σχέδια υπηρεσίας είναι δευτερογενής νομοθεσία η οποία μπορεί να εκδίδεται και από όργανα που ασκούν εκτελεστική - διοικητική λειτουργία, εφόσον εξουσιοδοτούνται προς τούτο από πρωτογενή νομοθεσία. 25

Η σχέση εργοδότη και εργοδοτούμενου έπρεπε να αναφερθεί στο Συμβούλιο ώστε τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα να κάμουν έγκαιρα οποιεσδήποτε παραστάσεις ήθελαν. 30

Δε γίνεται καμιά αναφορά στο πρακτικό για την αξιολόγηση των υποψηφίων κατά τις συνεντεύξεις, ούτε καταγράφεται η κρίση του διευθυντή γι' αυτούς. 35

Οι προσφυγές επιτυγχάνουν με έξοδα. Η προσφυγή αρ. 89/89 απορρίπτεται όσον αφορά τον καθ' ου η αίτηση Γενικό Διευθυντή του ΡΙΚ.

Αναφερόμενες υποθέσεις: 40

Mesaritou v. C.B.C. (1972) 3 C.L.R. 100,

Pavlidis and Others v. C.B.C. (1986) 3(B) C.L.R. 1332,

Attorney General v. Imbrahim (1964) 3 C.L.R. 195,

Θεοδωρίδης ν. Κεντρικής Τράπεζας Κύπρου (1989) 3(Γ) Α.Α.Δ. 1457,

5

Ιερά Αρχιεπισκοπή Κύπρου και Άλλοι ν. Δημοκρατίας και Άλλων (1990) 3 Α.Α.Δ. 1175,

Louca v. Savva and Others (1989) 3(A) C.L.R. 672,

10

Εκτωρίδης ν. Δημοκρατίας (1990) 3 Α.Α.Δ. 922.

Προσφυγές.

15 Προσφυγές εναντίον της απόφασης των καθ' ων η αίτηση με την οποία το ενδιαφερόμενο πρόσωπο προήχθηκε στη θέση Τμηματάρχη Δημοσίων και Διεθνών Σχέσεων του Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου, αντί των αιτητών.

20 Α. Παπαφιλίππου, για τον Αιτητή στην Υπόθεση Αρ. 89/89.

Ε. Οδυσσέως, για τον Αιτητή στην Υπόθεση Αρ. 98/89.

Π. Πολυβίου, για τους Καθ' ων η αίτηση.

25

Α. Σ. Αγγελίδης, για το Ενδιαφερόμενο πρόσωπο.

Cur. adv. vult.

30 ΑΡΤΕΜΙΔΗΣ, Δ.: Στις δύο συνεκδικαζόμενες προσφυγές εγείρονται πολύ σοβαρά συνταγματικά και άλλα νομικά ζητήματα δημόσιου ενδιαφέροντος. Οι αιτητές προσβάλλουν την απόφαση του Συμβουλίου του Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου, που ελήφθη στις 30.11.1988 και με την οποία προήχθη στη θέση Τμηματάρχη
35 Δημοσίων και Διεθνών Σχέσεων το ενδιαφερόμενο πρόσωπο Νάγια Ρούσου αντί των ιδίων.

Τα κοινά νομικά ζητήματα που προβάλλουν οι δικηγόροι στις δύο προσφυγές μπορεί να συνοψιστούν ως εξής:

40

(α) Οι πρόνοιες που περιέχονται στο άρθρο 2 εδάφια 2 και 3 του περί Ορισμένων Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Διορισμός Διοικητικών Συμβουλίων) Νόμου του 1988 (Ν.149/88), βάσει των οποίων στις συνεδριάσεις των Συμβουλίων των Νο-

- μικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου μεταξύ των οποίων είναι και το Συμβούλιο του Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου, που παρακάτω θα αναφέρεται ως το Συμβούλιο, παρακάθηνται ως παρατηρητές εκπρόσωποι των πολιτικών κομμάτων της Βουλής, είναι αντισυνταγματικές. Εδώ σημειώνω ότι το εδάφιο 2 του άρθρου έχει διαγραφεί και οι πρόνοιες του αντικατασταθεί με τον Τροποποιητικό Νόμο 26/89, που τέθηκε σε ισχύ στις 24.2.1989, μεταγενέστερα δηλαδή της επίδικης απόφασης, και επομένως δεν αφορά τις κρινόμενες προσφυγές. 5
- (β) Αντισυνταγματικές είναι επίσης οι πρόνοιες του άρθρου 3 εδάφια 4 και 5, του ίδιου νόμου που προβλέπουν για διαβουλεύσεις του υπουργικού συμβουλίου με τους εκπροσώπους των πολιτικών κομμάτων στη Βουλή προτού προβεί στο διορισμό των συμβουλίων των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου. 10
- (γ) Το Συμβούλιο δεν ήταν κατά νόμο συγκροτημένο όταν έπαιρνε την επίδικη απόφαση, γιατί ο διορισμός των μελών του συμπληρώθηκε μεν στις 31.10.88 αλλά η δημοσίευση της σχετικής απόφασης του υπουργικού συμβουλίου στην επίσημη εφημερίδα της Δημοκρατίας έγινε στις 16.12.88. Το Συμβούλιο απέκτησε επομένως νομική υπόσταση από αυτή την ημερομηνία, ενώ η επίδικη απόφαση λήφθηκε προηγουμένως, στις 30.11.88. 20
- (δ) Τα σχέδια υπηρεσίας που αφορούσαν την επίδικη θέση δεν εγκρίθηκαν από το υπουργικό συμβούλιο ούτε εδημοσιεύθηκαν στην επίσημη εφημερίδα. Είναι συνεπώς νομικά ανυπόστατα. 25
- (ε) Η σύνθεση του Συμβουλίου ήταν πλημμελής γιατί κατά τη λήψη της επίδικης απόφασης μετείχε σε αυτό, πρόσωπο που είχε σχέση εργοδότη - εργοδοτούμενου με το ενδιαφερόμενο πρόσωπο. 30
- Πρόσθετα από τα πιο πάνω εγχειρόμενα ζητήματα, η επίδικη απόφαση προσβάλλεται και επί της ουσίας: 35
- (i) ως αναιτιολόγητη,
  - (ii) ότι είναι προϊόν έλλειψης δέουσας έρευνας,
  - (iii) το Συμβούλιο ενήργησε με πλάνη αναφορικά με το νόμο και τα γεγονότα της υπόθεσης και τέλος
  - (iv) πως ο καθένας από τους αιτητές απέδειξε έκδηλη υπεροχή έναντι της διορισθείσης. 40

Προχωρώ να παραθέσω αναλυτικότερα τις εισηγήσεις των δικηγόρων των αιτητών και τις απαντήσεις του δικηγόρου του

Συμβουλίου και του ενδιαφερομένου μέρους. Ο τελευταίος περιορίστηκε να εκθέσει τις απόψεις του πάνω στην ουσία της προσφυγής αφήνοντας τα υπόλοιπα νομικά ζητήματα να συζητηθούν από το δικηγόρο του Συμβουλίου.

5

Μολονότι, βάσει της ακολουθούμενης πρακτικής όταν, μια προσφυγή γίνεται αποδεκτή για ένα λόγο, το Δικαστήριο δεν επιλαμβάνεται των υπολοίπων, έχω κληθεί από τους δικηγόρους να ασχοληθώ με όλα τα συνταγματικά και νομικά ζητήματα, γιατί αυτά άπτονται άμεσα της εφαρμογής της σχετικής νομοθεσίας και είναι ως εκ τούτου επιθυμητό το Συμβούλιο να γνώριζε τη δικαστική ετυμιογρορία πάνω σε αυτά για να ενεργεί νόμιμα. Βρίσκω βάσιμη τη θέση των δικηγόρων, υπό την αίρεση όμως ότι αυτό γίνεται κάτω από τις ιδιάζουσες περιστάσεις της κρινόμενης υπόθεσης.

15

Πρόσθετα με τα πιο πάνω ζητήματα, οι δικηγόροι των αιτητών εγείρουν και αντισυνταγματικότητα του Περί των Οργανισμών Δημοσίου Δικαίου (Ρύθμισις Θεμάτων Προσωπικού) Νόμου του 1970 (Ν. 61/70), που μεταβίβασε την αρμοδιότητα για διορισμούς στο Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου και άλλων Οργανισμών Δημοσίου Δικαίου, από την Επιτροπή Δημόσιας Υπηρεσίας στα οικεία Συμβούλιά τους κατά παρέκκλιση των Προνοιών του Άρθρου 122 του Συντάγματος. Το θέμα όμως αυτό αποφασίστηκε στην υπόθεση *Μεσαρίτου ν. ΠΙΚ* (1972) 3 Α.Α.Δ. 100 και *Παυλίδης ν. ΠΙΚ* (1986) 3 Α.Α.Δ. 1332. Στις υποθέσεις αυτές έγινε δεκτό πως πράγματι οι πρόνοιες του Νόμου 61/70 είναι αντίθετες με το Άρθρο 122 του Συντάγματος, αλλά η θέσπιση του νόμου κρίθηκε ως αναπόφευκτο μέτρο για τη λειτουργία των Οργανισμών Δημοσίου Δικαίου βάσει του Δικαίου της Ανάγκης, της έκρυθμης δηλαδή κατάστασης που δημιουργήθηκε από το 1963.

20

25

30

35

40

45

50

55

60

65

70

75

80

85

90

95

100

Οι δικηγόροι των αιτητών για να υποστηρίξουν την εισήγησή τους πως οι πρόνοιες του άρθρου 3 εδάφια 2,3 και 4 είναι αντισυνταγματικές, εισηγήθηκαν πως με αυτές σκοπείται η αστυνό-

μευση από τα πολιτικά κόμματα της Βουλής, του Συμβουλίου, το οποίο ασκεί εκτελεστική εξουσία. Αυτό, συνεχίζει η εισήγηση, αποτελεί κατάφωρη επέμβαση της νομοθετικής εξουσίας στις αρμοδιότητες της εκτελεστικής κατά παράβαση του Συντάγματος της χώρας μας οι πρόνοιες του οποίου κατοχυρώνουν το διαχωρισμό των τριών εξουσιών. Πρόσθετα, οι διατάξεις του νόμου παραβιάζουν το δικαίωμα της ισότητας γιατί αποκλείουν ουσιαστικά το διορισμό προσώπων, που δεν ανήκουν σε πολιτικά κόμματα, ως μέλη του Συμβουλίου, ενώ ταυτόχρονα όλες οι αποφάσεις του χρωματίζονται από κομματικά κριτήρια. Ειδικότερα, στις περιπτώσεις διορισμών και προαγωγών, άτομα που δεν ανήκουν σε κόμματα, τυγχάνουν άνισης και δυσμενούς μεταχείρισης από το Συμβούλιο, εφόσον κατά τη λήψη των αποφάσεων του λειτουργεί κάτω από την επιτήρηση των εκπροσώπων των πολιτικών κομμάτων της Βουλής των Αντιπροσώπων.

Η απάντηση του δικηγόρου του Συμβουλίου στα πιο πάνω είναι η εξής: Δέχεται ότι οι διατάξεις του Νόμου 149/88 είναι πρωτοφανείς για χώρες με δημοκρατικό κοινοβουλευτικό πολίτευμα. Η πρωτοτυπία τους όμως αυτή δεν τις καθιστά απ' εαυτών αντισυνταγματικές γιατί και αναφορικά με τους παρατηρητές, αυτοί δε μετέχουν στη λήψη των αποφάσεων του Συμβουλίου στο οποίο απλώς παρακάθονται ως παρατηρητές. Οι υπόλοιπες δε διατάξεις, που αφορούν στο διορισμό των μελών των Διοικητικών Συμβουλίων, προβλέπουν μεν για διαβουλεύσεις μεταξύ του υπουργικού συμβουλίου και των εκπροσώπων των πολιτικών κομμάτων της Βουλής, που δικαιούνται και να υποβάλουν γραπτές εισηγήσεις αναφορικά με τα πρόσωπα που προτείνουν για διορισμό με σχετικό κατάλογο, το υπουργικό συμβούλιο όμως δεν είναι υποχρεωμένο να ακολουθήσει τις απόψεις των πολιτικών κομμάτων, αλλά μόνο να τις λάβει σοβαρά υπόψη, όπως προβλέπεται στο άρθρο 3(1)(δ).

Παρενθετικά, το έργο των παρατηρητών έχει καθοριστεί στον Τροποποιητικό Νόμο 26/89, ο οποίος όμως εδημοσιεύθη στις 24.2.89 και δεν αφορά την παρούσα υπόθεση, όπως αναφέρω πιο πάνω.

Είναι γεγονός ότι οι δικηγόροι των αιτητών δεν έκαναν ειδική μνεία σε άρθρα του Συντάγματος που παραβιάζονται από τις πρόνοιες του Νόμου 149/88. Αυτό όμως, κατά τη γνώμη μου, δεν αφαιρεί από το βάσιμο της επιχειρηματολογίας τους, που στην κρίση μου, αποδεικνύει πέραν πάσης λογικής αμφιβολίας πως πράγματι οι πιο πάνω πρόνοιες του Νόμου 149/88 είναι αντισυνταγματικές. Θα αναφερθώ δε εγώ στα σχετικά άρθρα του Συ-

ντάγματος που παραβιάζονται.

5 Πριν όμως από αυτό υπενθυμίζω πως είναι νομολογιακά θε-
μελιωμένο πως στις πρόνοιες του Συντάγματος της Κυπριακής
5 Δημοκρατίας κυριαρχεί το πνεύμα της διάκρισης των τριών εξου-
σιών. Τα Συμβούλια των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου
ασκούν εκτελεστική εξουσία βάσει πρωτογενούς νομοθεσίας. Ο
διορισμός των φορέων άσκησης εκτελεστικής ή διοικητικής εξου-
σίας ανάγεται στο υπέρτατο όργανο της εξουσίας αυτής, δηλαδή
10 το υπουργικό συμβούλιο βάσει του Άρθρου 54, εκτός αυτής που
διαφυλάσσεται στα άρθρα 47,48 και 49 του Συντάγματος στον
Πρόεδρο και Αντιπρόεδρο της Δημοκρατίας. Στην άσκηση δε αυ-
τής της αρμοδιότητας δε δικαιούται να επέμβη η νομοθετική εξου-
σία - Βουλή των Αντιπροσώπων. Οι πρόνοιες επομένως του άρ-
15 θρου 3(2), (4) και 5(α), (β), (γ) και (δ) του νόμου αποτελούν επέμ-
βαση της νομοθετικής εξουσίας στη σφαίρα των αρμοδιοτήτων
της εκτελεστικής. Το γεγονός ότι γίνεται αναφορά σε διαβουλευ-
σεις, γραπτές εισηγήσεις, προτεινομένου καταλόγου προσώπων
για διορισμό στα συμβούλια και πως οι εισηγήσεις των πολιτικών
20 κομμάτων λαμβάνονται σοβαρά υπόψη από το υπουργικό συμ-
βούλιο, ενώ το τελευταίο δεν είναι υποχρεωμένο να τις ακολου-
θήσει, δεν αλλάζει ποσώς την ουσία των διατάξεων που παραβιά-
ζουν συγκεκριμένα άρθρα του Συντάγματος, που αναφέρω πιο
πάνω και άλλα που θα επισημάνω παρακάτω.

25 Αντισυνταγματική είναι επίσης για τους ίδιους λόγους η πρό-
νοια του άρθρου 3(3) του νόμου που προβλέπει ότι, κάθε πολιτι-
κό κόμμα στη Βουλή ορίζει, εφόσον επιθυμεί, παρατηρητή και
αναπληρωτή τούτου για ολόκληρη τη θητεία του Συμβουλίου.

30 Τα άτομα, που όλα μαζί συναποτελούν την κοινωνία της Κυ-
πριακής Δημοκρατίας, είναι το αντικείμενο των διατάξεων του
Συντάγματος. Τα θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες που
διασφαλίζονται στα άρθρα του δεύτερου μέρους του αναφέρο-
35 νται και αφορούν ένα έκαστο των πολιτών της Κυπριακής Δη-
μοκρατίας. Το άρθρο 28 προβλέπει επί τούτω τα εξής:

40 "1. Πάντες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου, της διοικήσεως
και της δικαιοσύνης και δικαιούνται να τύχουν ίσης προστα-
σίας και μεταχειρίσεως.

2. Έκαστος απολαύει πάντων των δικαιωμάτων και των
ελευθεριών των προβλεπομένων υπό του Συντάγματος, άνευ
ουδεμιάς δυσμενούς διακρίσεως αμέσου ή εμμέσου εις βάρος

οιουδήποτε ατόμου ένεκα της κοινότητας, της φυλής, του χρώματος, της θρησκείας, της γλώσσας, του φύλου, των πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, της εθνικής ή κοινωνικής καταγωγής, της γεννήσεως, του πλούτου, της κοινωνικής τάξεως αυτού ή ένεκα οιασδήποτε άλλου λόγου, εκτός εάν διά αυτής της διατάξεως του Συντάγματος ορίζεται το αντίθετον.”

(υπογράμμισή δική μου). 5

Ερωτάται λοιπόν πως είναι δυνατό να συμβιβαστεί η επιταγή αυτή του Συντάγματος με τις πρόνοιες του Νόμου 149/88 που κατάδηλα εισάγουν την κομματική παρέμβαση στο έργο των συμβουλίων, που αναμένεται να ασκούν τα καθήκοντά τους βάσει των κανόνων της χρηστής διοίκησης, ενώ ταυτόχρονα προβλέπουν για μηχανισμούς που οδηγούν στο διορισμό μελών των Συμβουλίων με κομματικά κριτήρια, τα οποία επίσης υπερίπτανται πάνω από τις αποφάσεις των Συμβουλίων που αφορούν προσλήψεις, προαγωγές ή άλλα θέματα που σχετίζονται άμεσα με τον πολίτη. 10 15

Οι πολίτες δικαιούνται μεν να ανήκουν σε κόμματα και άλλες οργανώσεις, απόλυτο δικαίωμά τους όμως είναι και να επιλέξουν να μην ανήκουν. Οι σχετικές όμως πρόνοιες του Νόμου 149/88, είναι αντίθετες, όχι μόνο με τις διατάξεις του Αρθρου 28 του Συντάγματος κατά άμεσο τρόπο αλλά και έμμεσο. Και τούτο γιατί ουσιαστικά επιβάλλουν στους πολίτες να οργανωθούν στα πολιτικά κόμματα της Βουλής των Αντιπροσώπων, εφόσον μόνο αυτή η ιδιότητα θα τους καταστήσει υποψήφιους για διορισμό σε συμβούλιο νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου και, όπερ σημαντικότερο, αυξάνει τις πιθανότητές τους για διορισμό ή προαγωγή στους οργανισμούς αυτούς. 20 25

Τα σχετικά όμως άρθρα του Συντάγματος, που διασφαλίζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, αναφέρονται στο άτομο σαν το κύτταρο της συγκροτημένης κοινωνίας και όχι στις οργανώσεις και κόμματα. Αυτά έλκουν την έννομη υπόστασή τους από το κατ' ιδίαν δικαίωμα του ατόμου να τα δημιουργήσει και να οργανωθεί σ' αυτά. Δημιουργούμενα όμως, δεν υποκαθιστούν ή καταργούν τα ατομικά δικαιώματα. 30 35

Ο Νόμος 61/70, που αναφέρεται πιο πάνω, θεσπίστηκε κατά παρέκκλιση του Αρθρου 122 του Συντάγματος, κρίθηκε όμως ότι τούτο έγινε βάσει της αρχής του Δικαίου της Ανάγκης, όπως αυτή υιοθετήθηκε στη γνωστή υπόθεση *Γενικός Εισαγγελέας v. Ιμπραήμ* (1964) 3 Α.Α.Δ. 195. Η κρίση όμως αυτή του Δικαστηρίου, τόσο στην υπόθεση *Μεσαρίτη* όσο και στην υπόθεση *Παυλίδη* και βάσει 40

των αρχών που διακηρύχθηκαν στην υπόθεση **Ιμπραήμ**, δεν καθιστά το Άρθρο 122 του Συντάγματος ανύπαρκτο. Απλώς οι προνοιές του δεν εφαρμόζονται μόνο καθόσο μέρος τους είναι ανέφικτο: Έτσι, νόμος προέβλεψε για την Επιτροπή Δημόσιας Υπηρεσίας, 33/67 και για τους οργανισμούς Δημοσίου Δικαίου, ο 61/70. Σκοπός όμως των Αρθρων 122 και 124 είναι η συνταγματική διασφάλιση της κρίσης για διορισμό, προαγωγή και για άλλα συναφή θέματα που αφορούν στους υπαλλήλους της δημόσιας υπηρεσίας και ημικρατικούς οργανισμούς, να γίνεται από ανεξάρτητο σώμα, παντελώς άσχετο με τους φορείς των τριών εξουσιών της πολιτείας και επομένως ανεπηρέαστο από αυτούς. Συνεπώς οι σχετικές διατάξεις του Νόμου 149/88 είναι αντίθετες και με τα πιο πάνω άρθρα. Ας γίνει η εξής υπόθεση, με μοναδικό σκοπό βέβαια να καταδειχθεί η αντισυνταγματικότητα των σχετικών προνοιών του νόμου. Κατά τον ίδιο τρόπο, δηλαδή, νομοθέτημα με παρόμοιες διατάξεις θα μπορούσε να αφορά και την Επιτροπή Δημόσιας Υπηρεσίας, το Υπουργικό Συμβούλιο και γιατί όχι, το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο και τη Δικαστική Εξουσία.

20 Για τους πιο πάνω λόγους κρίνω ότι οι διατάξεις του άρθρου 3(2), (3), (4) και (5) (α), (β), (γ) και (δ) του Νόμου 149/88 είναι αντισυνταγματικές.

25 Η απόφαση που λαμβάνεται από τα Συμβούλια που διορίζονται αφού ακολουθηθεί η διαδικασία που προβλέπει ο Νόμος 149/88, με τους παρατηρητές των πολιτικών κομμάτων παρόντες στις συνεδριάσεις τους, θα είναι παρωδία διαδικασίας ενώπιον διοικητικού οργάνου. Το σημαντικότερο βέβαια είναι που οι διατάξεις του νόμου είναι αντίθετες με τις ρητές πρόνοιες των άρθρων 28 και 122 του Συντάγματος, όπως αναλύεται πιο πάνω.

30 Στη συνεδρίαση του Συμβουλίου της 30.11.88, που λήφθηκε η επίδικη απόφαση, ήσαν παρόντες οι εκπρόσωποι των πολιτικών κομμάτων της Βουλής, τα ονόματα και των οποίων αναγράφονται στα σχετικά πρακτικά (τεκμ. Ψ και Ω).

40 Αναπόφευκτο αποτέλεσμα της πιο πάνω κρισιολογίας είναι η αποδοχή των προσφυγών και ακύρωση της επίδικης απόφασης. Θα ασχοληθώ όμως, για τους λόγους που είπα πιο πριν και με τα υπολοιπα ζητήματα, έστω συνοπτικά.

Το άρθρο 5 του Νόμου 149/88 προβλέπει πως τα διοικητικά συμβούλια των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου θα πρέπει να διοριστούν μέχρι τις 31.10.88. Το υπουργικό συμβούλιο συ-

μπλήρωσε με δύο διορισμούς, που έκαμε στις 31.10.88, τον αριθμό των 9 μελών του Συμβουλίου του ΡΙΚ. Την 1.11.88 η απόφαση κοινοποιήθηκε από το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, εδημοσιεύθη δε στην επίσημη εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 16.12.88. Στις 8.11.88 το Συμβούλιο αποφάσισε να επαναλάβει τη διαδικασία πλήρωσης της επίδικης θέσης ενώπιον του σώματος, η συμπλήρωση των μελών του οποίου έγινε στις 31.10.88. Στις 30.11.88 ελήφθη η επίδικη απόφαση. 5

Οι δικηγόροι των αιτητών εισηγούνται πως το Συμβούλιο δεν ήταν νομικά συγκροτημένο στις 30.11.88, γιατί η απόφαση για το διορισμό των τελευταίων δύο μελών του εδημοσιεύθη στην επίσημη εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 16.12.88. Είναι, επομένως, από αυτή την ημερομηνία που το Συμβούλιο θεωρείται νομικά συγκροτημένο. 10 15

Δε συμφωνώ με την άποψη αυτή. Ο διορισμός του Συμβουλίου από το υπουργικό συμβούλιο έγινε κατά εξουσιοδότηση του Νόμου 149/88, ο οποίος ορίζει την 31.10.88 ως την ημερομηνία μέχρι της οποίας τα συμβούλια έπρεπε να διοριστούν. Το υπουργικό συμβούλιο ενήργησε βάσει της διάταξης αυτής (άρθρο 5 του νόμου). Το άρθρο 54 του Συντάγματος δεν έχει εφαρμογή στην κρινόμενη περίπτωση, όπου ήδη ο εξουσιοδοτών νόμος καθόρισε την ημερομηνία μέχρι της οποίας θα γινόταν ο διορισμός του Συμβουλίου από το υπουργικό συμβούλιο. 20 25

Υποβλήθηκε επίσης από τους δικηγόρους των αιτητών ότι τα σχέδια υπηρεσίας έπρεπε να εγκριθούν από το υπουργικό συμβούλιο και να δημοσιευθούν. Δε συμφωνώ ούτε με αυτή την άποψη. Το Συμβούλιο του ΡΙΚ είναι το αρμόδιο όργανο δυνάμει του άρθρου 10 του περί Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου Νόμου, Κεφ. 300 (Α) να διορίζει υπαλλήλους όπως το ίδιο θεωρεί αναγκαίο για τη λειτουργία του, βάσει όρων υπηρεσίας τους οποίους το ίδιο καθορίζει. Και το Συμβούλιο ενέκρινε το επίδικο σχέδιο υπηρεσίας στις 12.2.82 (τεκμ. Π στη συμπληρωματική αγόρευση του δικηγόρου του Συμβουλίου). 30 35

Τα σχέδια υπηρεσίας, όπως πάγια έχει επικρατήσει στη νομολογία μας είναι δευτερογενής νομοθεσία. Δευτερογενής νομοθεσία δεν εκδίδεται μόνο από το υπουργικό συμβούλιο αλλά και από άλλα όργανα που ασκούν εκτελεστική-διοικητική εξουσία, εφόσον εξουσιοδοτούνται προς τούτο από πρωτογενή νομοθεσία. Αυτή η αρχή έχει πρόσφατα υιοθετηθεί από την Ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην **Θεοδωρίδης ν. Κεντρικής Τρά-** 40

πέζας της Κύπρου (1989) 3(Γ) Α.Α.Δ. 1457, επαναλήφθηκε δε στην υπόθεση *Ιερά Αρχιεπισκοπή Κύπρου κ.ά. ν. Κυπριακής Δημοκρατίας κ.ά.* (1990) 3 Α.Α.Δ. 1175.

- 5 ΜΕΡΟΛΗΨΙΑ: Στο Συμβούλιο, όταν ελήφθη η επίδικη απόφαση, μετείχε και ο κ. Ν. Περισιτιάνης που εψήφισε υπέρ της διορισθείσης. Ο κ. Περισιτιάνης υπήρξε για πολύ χρόνο προηγουμένως εργοδότης της σε εξωύπηρεσιακή απασχόληση σε προσωπική επιχείρησή του, ιδιωτική σχολή όπου δίδασκε η διορισθείσα.
- 10 Το ζήτημα της αμεροληψίας διορίζοντας οργάνου αποτέλεσε πολλές φορές αντικείμενο συζήτησης στη νομολογία μας, η οποία ευθυγραμμίστηκε στην υπόθεση *Γιαννούλλα Λούκα ν. Δημοκρατίας* (1989) 3(Α) C.L.R. 672. Πρόσφατη επίσης απόφαση της Ολομέλειας του Ανωτάτου Δικαστηρίου, στην οποία υιοθετούνται οι αρχές της *Γιαννούλλας Λούκα*, είναι η *Εκτωρίδης ν. Κυπριακής Δημοκρατίας* (1990) 3 Α.Α.Δ. 922. Η γενική αρχή είναι πως τα διοικητικά όργανα, που μετέχουν σε μια διοικητική διαδικασία, πρέπει να εμφανίζονται ότι ενεργούν αμερόληπτα. Κάτι που μπορεί να μη συμβαίνει, όταν σε μια περίπτωση υπάρχει ειδικός δεσμός ή συγγένεια που αφορά τα πρόσωπα που λαμβάνουν μέρος σε αυτή τη διαδικασία. Η έλλειψη όμως αμεροληψίας πρέπει να αποδεικνύεται με επαρκή βεβαιότητα από γεγονότα που φαίνονται στους φακέλους ή από λογικά συμπεράσματα που μπορεί να τεκμηριώνονται από τα γεγονότα αυτά.

- 25 Οι υποθέσεις της νομολογίας αναφέρονται κυρίως σε σχέσεις συγγένειας ή φιλικών δεσμών. Στην υπό κρίση υπόθεση όμως, η σχέση ήταν αυτή του εργοδότη και εργοδοτούμενου η οποία κατά τη γνώμη μου δίδει διαφορετική χροιά και βαρύτητα στο ζήτημα,
- 30 γιατί η σχέση αυτή ανάγεται σε εξάρτηση και οικονομικό όφελος. Κάτω από τις ιδιάζουσες αυτές συνθήκες, δεν ήταν μόνο επιθυμητό αλλά και επιβεβλημένο, κατά τη γνώμη μου, να αναφερθεί στο Συμβούλιο η σχέση αυτή ώστε τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα να κάμουν έγκαιρα οποιοσδήποτε παραστάσεις ήθελαν.

- 35 Σε ό,τι αφορά το ουσιαστικό μέρος των προσφυγών, δηλαδή την επιλογή της διορισθείσης αντί των αιτητών, θα κάμω μόνο δύο παρατηρήσεις χωρίς να προχωρήσω στην ουσία, πράγμα που δεν μπορεί να γίνει γιατί από την απόφαση του Συμβουλίου ελλείπουν τα απαραίτητα στοιχεία. Ενώπιόν του υπήρχαν οι σχετικοί φάκελοι, ενώ με απόφασή του οι υποψήφιοι έγιναν δεκτοί σε συνεντεύξεις. Το Συμβούλιο άκουσε επίσης, όπως αναφέρεται στα σχετικά πρακτικά, τις απόψεις του γενικού διευθυντή του ιδρύματος. Στο πρακτικό όμως τίποτε δεν αναφέρεται για την αξιο-

λόγηση της απόδοσης των υποψηφίων στις συνεντεύξεις. Η κρίση επίσης του διευθυντή γι' αυτούς δεν καταγράφεται. Τόσο οι συνεντεύξεις, όσο και οι απόψεις του διευθυντή του ΡΙΚ, ασφαλώς είχαν βαρύτητα στην τελική απόφαση του Συμβουλίου. Γι' αυτό και εξάλλου αναγράφεται στο πρακτικό ότι έλαβε υπόψη του τις συνεντεύξεις και τις απόψεις του γενικού διευθυντή. Καμιά όμως αναφορά δε γίνεται για την αξιολόγηση των υποψηφίων κατά τη συνέντευξη από το Συμβούλιο, ούτε και ποιες ήταν οι απόψεις του διευθυντή αναφορικά με αυτούς.

5

10

Για όλους του πιο πάνω λόγους οι προσφυγές γίνονται αποδεκτές και η επίδικη απόφαση ακυρώνεται με έξοδα εις βάρος του καθ' ου η αίτηση Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου. Η προσφυγή βέβαια 89/89, καθ' όσον αφορά τον καθ' ου η αίτηση Γενικό Διευθυντή του ΡΙΚ, απορρίπτεται γιατί αυτός δεν έχει καμιά θέση στη διαδικασία.

15

Οι προσφυγές επιτυγχάνουν με έξοδα. Η προσφυγή αρ. 89/89 απορρίπτεται όσον αφορά τον καθ' ου η αίτηση Γενικό Διευθυντή του ΡΙΚ.

20